

Helsinki Energy Challenge: „Tahtsime teha midagi loovat, millest ka teistele linnadele kasu oleks“

Intervjuu Jan Vapaavuori, Helsingi linnapeaga 2017–2021.

Helsingi linn korraldas veebruarist 2020 kuni märtsini 2021 kestnud rahvusvahelise ideekonkursi Helsinki Energy Challenge, mille raames otsiti lahendusi linna kaugküttesüsteemi järkjärguliseks üleminekuks söelt ja gaasilt aastaks 2035. Toonane Helsingi linnapea Jan Vapaavuori jagab [Helsingi energiaväljakutsest](#) saadud tarkust.

photo: Jetro Stavén

Mis olid peamised põhjused Helsingi energiaväljakutse algatamiseks?

Jan Vapaavuori: „Projekt põhines kahel ideel. Esiteks seisime silmitsi keerulise probleemiga, mille jaoks meil lahendus puudus. Teiseks soovisime, et ka teised linnad saaksid meie tegevusest kasu.

Helsingi on võtnud kohustuse saada 2035. aastaks kliimanetraalseks. Praegu tuleb üle 50% linna heitkogustest kütte- ja jahutussektorist. Lisaks keelatakse Soomes alates 2029. aastast söe põletamine energia tootmiseks. Hetkel on meil kaks söeküttega töötavat soojuse ja elektri koostootmisjaama, mis varustavad ülelinnalist kaugkütte ja -jahutuse süsteemi. Ühe sulgemine on plaanitud aastaks 2023, kuid teise jaoks puudus meil taastuvenergiat põhinev alternatiiv. Üks võimalus olnuks kasutada söe asemel biomassi – see on tavaline lahendus. Kuid ma ei usu ka, et biomassi massiline põletamine on jätkusuutlik lahendus. Seega polnud meil pärast biomassi variandina välja jätmist selget vastust sellele, kuidas saaksime oma kütte- ja jahutussüsteemi süsinikdioksiidi heitkoguseid vähendada.

Lisaks tahame olla linnade hulgas eesrinnas. Tahtsime teha midagi loovat, millest ka teistele linnadele kasu oleks ning seega kutsusime kogu ülejäänud maailma appi meie probleemi lahendamaks. Algusest peale oli selge, et mõned väljakutse käigus pakutud lahendused võivad ka teistele linnadele sobida. Helsingi linn on võtnud

põhimõtteks mitte piirduda oma linna kliimanetraalseks muutmisega, vaid ka aidata kaasa ülejäänud maailma pingutustele selles vallas.

Saime inspiratsiooni New Yorgi linna sarnasest võistlusest nimega Moonshot Challenge.

Mis olid teie jaoks suurimad õppetunnid?

Õppisin, et linnale ei piisa kohaliku energiaettevõtte 100% omamisest, vaid selle ettevõttega peab toimuma tihe koostöö ning et linnad peavad mängima suuremat rolli inimkonna praeguse suurima väljakutse lahendamisel. Küttesüsteemi süsinikdioksiidiheite vähendamise probleemi ei ole võimalik ettevõtetele delegeerida, isegi juhul, kui ettevõtte kuulub täielikult linnale. Kütte ja jahutuse süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamine ei ole pelgalt tehniline probleem.

Teine õppetund on see, et loodav süsteem peab olema võimalikult paindlik. Mõistsime, et tehnoloogia teeb iga päev edusamme. Peaksime looma süsteemi, mis ei sõltu lahendustest, mis võivad juba paari aasta pärast tehnika arengule jalgu jääda. Loodav ökosüsteemi peab olema paindlik ja kohandatav tuleviku tehnoloogiatega.

Näpunäiteid edukaks energiaväljakutseks

Helsingi energiaväljakutse projektijuht Laura Uttu-Deschryvere ja süsinikuneutraalse Helsingi projekti direktor Kaisa-Reeta Koskinen jagavad väljakutse korraldamise käigus õpitud teadmisi. Kasulikud näpunäited sarnase võistluse korraldamiseks teie linnas!

Helsingi energiaväljakutse koosnes kahest etapist: avatud taotluste etapp, mille käigus laekus linnale 232 taotlust 35 riigist, ning seejärel koosloomise etapp, milles osales kümme valitud meeskonda. Esimeses etapis pidid taotlejad lühikese selgituse varal žüriid veenma, et nende pakutavate lahenduste abil oleks võimalik probleem lahendada ja et nende meeskonnal on teise etapi läbiviimise võimekus olemas. Koosloomise etapis pakkus linn täpsemat teavet oma kütte- ja jahutussüsteemide kohta, et finalistid saaksid esitada üksikasjaliku kava linna süsinikdioksiidiheite vähendamise eesmärgi saavutamiseks. Võistluse õnnestumisele aitavad kaasa neli tegurit.

1. Väljakutse peaks olema avatud

Helsingi linn ei otsinud konkreetseid tehnoloogilisi lahendusi, vaid põhjalikke kavasisid, mis integreerivad probleemi lahendamiseks uuendusi ja süsteempõhist mõtlemist.

Seega ei seadnud nad pakutavatele lahendustele mingeid piiranguid. Laekunud ettepanekute tohtu mitmekesisuse tõttu (alates puhta kütteenergia oksjonist kuni ruumiliste lahendusteni päikesetuule energia kogumiseks) oli nende hindamine keeruline töö. Erinevate kategooriate määratlemine oleks võinud lihtsustada finalistide valikut, kuid samas oleks see taotlejate ettepanekuid mõjutanud.

2. Olge organiseeritud ja valmis üksteiselt õppima

Taotluste mitmekesisuse ja suure hulga tõttu nõudis nende hindamine üsna palju tööd ja kaasata tuli eri taustaga eksperte. Seega oli linna ja kohalike sidusrühmade võtmeisikute kättesaadavus väljakutse õnnestumiseks ülioluline. Teises etapis kohtusid finalistide meeskonnad linna tipp-poliitikute, ekspertide ja Helsingi energiaettevõtte esindajatega. See võimaldas neil paremini mõista linna vajadusi ja takistusi ning samas linna esindajatele küsimusi esitada, mis tekitas osalejate vahel rohkem koostööd.

3. Määratlege konkreetsed eesmärgid

Helsingi seadis finalistide väljapakutud kavade hindamiseks seitse kriteeriumi: kliimamõju, mõju loodusvaradele, kulud, rakendamise ajakava, teostatavus, varustuskindlus ning soojusvõimsus. Nii sunniti võistlejaid arvesse võtma linna väljakutse kõiki aspekte. Samuti valmistas Helsingi finalistide jaoks ette andmestiku ja teatud eeldused, näiteks hoonete tulevase energiavajaduse kohta. Kõik võistkonnad tegutsesid seega sama raamistiku piires. Eeldusi tuli kasutada ka seetõttu, et teatud andmed olid konfidentsiaalsed ja osale finalistide küsimustest ei olnud linnal võimalik ammendavalt vastada.

4. Kutsuge rahvusvahelisi ja interdistsiplinaarseid meeskondi

Helsingi kutsus selles väljakutses osalema inimesi kogu maailmast ja kandideerijate hulgas oli esindatud enam kui 35 riiki. Kohaliku ja riigi tasandi süsteemidest väljaspool tegutsevad inimesed olid võimelised välja pakkuma uusi ideid. Nii toodi sisse uusi teadmisi ja välditi ühekülgsesse lahendustesse takerdumist. Linn valis ka rahvusvahelise tipp-ekspertidest koosneva žürii, kes hindas kümne finalistide ettepanekuid ja valis välja võitjad.

[Vaadake veebiseminari salvestust, et saada teada, mida muud linn sellest ainulaadsest kogemusest õppis.](#)